

СЛОБОДАН ИКОНИЋ

Иако је ЕУ у претходних неколико година у реформу уложила више од 70 милиона евра, Србија је пре годину дана кренула од нуле и тек ће морати да доказује да је правосуђе независно и ефикасно.

С обзиром на то да је ова област била на листи приоритета нове владе, за више од годину дана видни су неки помаци, али још увек далеко од очекивања и домаће јавности и Европе која све помно прати.

„Док Србија буде испуњавала Бриселски споразум са Приштином, земље чланице ЕУ гледаће благонаклоно на отпочињање преговора, али то не значи да ћемо занемарити реформе“, поручују из Уније. На то су у Бриселу, на првом званичном упознавању са европским комесаром за проширење Штефаном Филеом, били упозорени министар задужен за европске интеграције Бранко Ружић и главни преговарач Тања Мишчевић.

Управо се у октобру месецу очекује и годишњи извештај ЕУ о напретку, а министар правде и државне управе Никола Селаковић каже да је Србија ушла спремна у преговоре са ЕУ и очекује да ће, када је у питању поглавље 23, које се односе на правосуђе, извештај Европске комисије бити најпозитивнији до сада. Додуше, уз извесну резерву јер и сам напомиње да је „у правосуђу потребно уштимати много тога што не штима“ и да не може да каже да је задовољан функционисањем правосуђа било где у Србији, али да је пут побољшања тог система трасиран новом стратегијом реформе правосуђа и акционим планом.

ИНТЕГРАЦИЈА Наде за позитивну оцену очигледно леже у Бриселском споразуму јер се после еуфоричне брзине у доношењу правосудних закона прошле јесени, крајем године застало, да би тек сада ова област поново дошла на ред у Скупштини Србије. Очекује се да у октобру буду усвојене измене комплетног сета правосудних закона, али и да коначно, после три и по године, буду именовани председници судова, тако да правосуђе више не буде у „в. д. стању“. Један од

ЈУГОСЛАВ ВЛАХОВИЋ

Косово кочи реформу

Будућност судства у јужној покрајини одредиће и судбину мреже судова Србије, која је већ одступила од двестогодишње традиције

важнијих је и Закон о седиштима и подручјима судова.

Проблем статуса судова на северу Косова кочио је примену измена овог закона, који враћа основне судове у мање градове, али је договорено, како сазнајемо, да статус судова и тужилаштва на Косову буде уређен посебним законом, тако да се мрежа судова у Србији може коначно успоставити. Да подсетимо, било је планирано да се нови судови оснују у јулу, али је тај посао одложен јер је на мапи судске мреже био уцртан и суд у Косовској Митровици.

Говорећи о мрежи судова на Космету, Селаковић је рекао да ће до доношења посебног закона, судови и јавна тужилаштва на тој територији, који функционишу у систему Србије, наставити да постоје и раде у непромењеном облику.

Према његовим речима, нови Предлог закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштва дефинише да ће то питање у покрајини бити решено посебним законом.

Судови који раде у систему Републике Србије од 16. јула не примају кривичне предмете, а Срби запослени у судовима на Космету још нису сигурни како ће изгледати интеграција у косовски правосудни систем. Бриселским споразумом отишло се много даље чак и од Ахтисаријевог плана, који је, на неки начин, предвиђао да судови на северу следе српски закон, под претпоставком да у великој мери морају деловати у складу са прописима Унмика, кодексом бивше Југославије и законом који се примењује јужно од реке Ибар. Зато они очекују да ће слика бити јаснија после избора 3. новембра, када ће одзив на гласање показати да ли становништво подржава интеграције.

„Уколико се становништво на Косову и Метохији буде определило да масовно изађе на те изборе, то ће бити знак да они подржавају интеграцију, па ће и правосуђе да буде део тога. Али, уколико тога нема, ми не можемо да се одлучимо и да будемо део правосуђа Косова које становништво као ни у протеклих 14 година није прихватило“, објашњава Никола Кабашић, председник Вишег суда у Косовској Митровици.

С друге стране, закон о мрежама судова Србије, без Косова и Мето-

УЗИМАЛА ДАВАЛА

Судови ће бити враћени у Бачку Паланку, Врбас, Бечеј, Руму, Шид, Стару Пазову, Сенту, Бачку Тополу, Апатин, Аранђеловац, Тополу, Горњи Милановац, Ивањицу, Бајину Башту, Пожегу, Рашку, Тутин, Сјеницу, Александровац, Трстеник, Деспотовац, Параћин, Алексинац, Бор, Књажевац, Димитровград, Куршумлију, Бујановац, Владичин Хан и још неколико мањих градова.

Број виших судова остаје непромењен, а четири апелациона суда имаће нешто другачије распоређену месну надлежност.

Селидбе ће, према проценама, трајати само неколико дана, а мало дуже на подручју Београда, где је планирано оснивање Трећег основног суда, као и судова у Младеновцу, Лазаревцу и Обреновцу.

хије, само чека гласање у Скупштини па да буде примењен. Најновији предлог је да у Србији буде 74 основна суда и 14 судских јединица.

НЕЗАВИСНОСТ „Сада је законски текст усаглашен са Бриселским споразумом, очекујемо да измене буду усвојене у октобру на седници Скупштине и планирамо да нова судска мрежа буде успостављена већ од 1. децембра. Судије које из седишта садашњих судова буду распоређене у нове судове у мањим местима лако ће се организовати и преселити своје предмете у судске зграде. Селидба неће дуго трајати, па ће од 1. јануара правосуђе нормално функционисати у новој мрежи“, објаснио је Данило Николић, државни секретар Министарства правде и државне управе.

Питање је само колико је овај законски предлог у сагласности са стварним потребама Србије.

Мрежа првостепених судова је формирана последњих 200 година, од Првог српског устанка, па на даље. Шабац је, рецимо, свој Магистрат добио већ 1806. године.

После два века развоја, судска мрежа у Србији је на крају 2009. године имала 138 општинских судова, који су организовани као првостепени судови. Већ следећег дана, тзв. реформа правосуђа нам је донела нову мрежу, са 34 основна суда и 103 судске јединице. Грађани је уместо на 138 места требало да иду на 137 места да се суде.

Тако је успостављена мрежа судова која није издржала ни трогодишњу пробу. Резултати су били поражавајући. Доступност правде у новој мрежи је била све даља од грађана и врло брзо је дошло време за промене.

Као репер за нови закон послужио је један стари предлог мреже из 2008. године, када је такође најављено укидање судова који не испуњавају услов да у њима има потребе за седам судија. Притом нико није давао аргументе како се дошло до тог броја од седам судија. Зашто не осам, шест, пет или неки други број? Нова мрежа полази такође од броја од седам судија као врхунског критеријума. Али ни овај критеријум није доследно спроведен. Општински суд у Богатићу је имао седам судија, али није задржао ни судску јединицу, а камоли суд.

За судије најновије измене отварају ризик од повреде једне од основних гаранција независности судства – непрестивости. Наиме, изменама Закона о судијама биће укинута досадашња одредба члана 13, по којој у случају укидања суда, или претежног дела надлежности, судија наставља да обавља функцију у суду који је преузео надлежност, истог или приближног нивоа. А изменама Закона о уређењу судова мењају се надлежности разних судова, а новим законом о мрежи прописује се да ће бити изабрани председници новоустановљених и оних судова чији су подручје или надлежност промењени и да ће бити распоређене све судије у таквим случајевима.

„То значи да ће се десити велики талас ‘распоређивања’ судија, односно њихов трајни премештај“, каже Драгана Бољевић, председница Друштва судија, и објашњава да ће то бити извршено без претходно успостављених критеријума, и то не само за премештање из судова истог, већ и различитог степена.

После реизбора, то ће бити још један од тектонских поремећаја у правосуђу, који, ако буде изведен на транспарентан и неправичан начин, може додатно да угрози независност судијских функција. А то је основни предуслов за остварење права грађана на правично суђење. ■

После реизбора, велики талас ‘распоређивања’ судија биће још један од тектонских поремећаја у правосуђу